

بازبینی ساخت دستوری جمله در نظریه‌های زبان‌شناسی معاصر بر اساس دستورهای

نگارش یافته در زبان فارسی

واژگان کلیدی

* دستورگشتاری

* نقشگرایی

* دستور وابستگی

* رده‌شناسی

* دستور سنتی

صادق افتخاری فر* saaf1391@gmail.com

کارشناس ارشد زبان‌شناسی همگانی

چکیده:

جمله یک پاره‌گفتار است که در نظریه‌های زبان‌شناسی بزرگترین واحد تجزیه و تحلیل در نظر گرفته می‌شود. هدف این پژوهش مروری، بررسی ساختمان جمله بر اساس نظریه‌های زبان‌شناسی در کتاب‌های دستور نوشته‌شده در زبان فارسی می‌باشد. پژوهش‌گر می‌خواهد از منظر این نظریه‌ها به ساخت دستوری جمله بنگرد و آنها را با همدیگر مقایسه کند. این مطالعه صرفاً مروری است و به روش توصیفی تحلیلی و کتابخانه‌ای انجام شده است و با مبنا قرار دادن کتابهای دستور زبان فارسی بر پایه نظریات صورت‌نگار، نقش‌گرا، رده‌شناسی و دستورسنتی داده‌ها را جمع‌آوری، استدلال و نتیجه‌گیری کرده است. نتایج مرور و بررسی نشان داد که دستور گشتاری جمله را به عنوان یک کل بررسی می‌کند و علاوه بر توصیف دست به تحلیل هم می‌زند ولی به نقش ارتباطی جمله کاری ندارد. اما در رده‌شناسی و نقشگرایی بیشتر کنش جمله‌ها مدنظر است. دستور وابستگی تحلیل را با فعل جمله آغاز می‌کند و جمله یک کل است که هسته آن فعل است. مورد دیگر اینکه دستور وابستگی به نقش ارتباطی جمله چندان اهمیتی نمی‌دهد. دستور سنتی جمله را به عنوان یک کل، اما نه در گفتار بلکه بیشتر در متون ادبی بررسی می‌کند. دستور سنتی جمله‌ها را تحلیل نمی‌کند و از شمارش اجزایش فراتر نمی‌رود. در رده‌شناسی یک زبان توصیف می‌شود و نقاط اشتراکش با بقیه زبان‌های در این حیطة سنجیده می‌شود.